

Peru Hautagai bakarreko hauteskundeak

Isaac Velazco

• PERUKO TUPAC AMARU MUGIMENDUKO ORDEZKARIA EUROPAN •

■ ■ ■ Perun presidentea aukeratzeko hauteskundeak bigarren itzulia egingo da gaur hautagai ofizialistarekin soilik, oposizioako lehendakariagaia erretiratu egin baita. ■ ■ ■ Isaac Velazcoren arabera, ordea, oposizioak «iruzurra bermatu egin du bozen lehen itzulian parte hartu zuelako».

«Oposizioak iruzurra bermatu du, bozen lehen itzulian parte hartuta»

■ Perun presidentea aukeratzeko hauteskundeak bigarren itzulia egingo da gaur. Alberto Fujimori lehendakaria da hautagai bakarra. Beraz, zalantzak daude bozak demokratikoak izango ote diren.

Alberto Fujimorik auto estatu kolpea egin zuen 1992ko apirilaren 5ean. Oposizioako komunikabideak itxi zituen. Gero, nazioartearen babesa lortu nahi izan zuen, eta legez kanpo jokatu zuen. Aurretiaz moldatutako bozak antolatu zituen eta Konstituzio berri bat landu 1995ean. Horri esker, Peruko lehendakaria nahi beste alditan izan daiteke hautagai.

■ Egoera ez da berria, beraz?

Herritarrek diktadura batean bizi gara duela zortzi urtetik. Nazioartea orain ohartu da, baina, hala ere, ez du ezer esan Peruko Gobernuak giza eskubideak urratzen dituelako. 1995ean 1.500dik gora militar eta polizia indultatu zituen dekretu bidez, nahiz eta genozidioagatik epaitu zituzten, eta giza eskubideak bortxatu zituztela frogatu zen.

■ Alejandro Toledo oposizioako lehendakariagaia erretiratu egin da, Fujimorik iruzurra egin duela esanez. Aldaketaren hautagai gisa aurkeztu du bere burua Toledok. Peruko sistema politikoa demokratizatzeko per-tsuna egokia da?

Peruko hauteskunde prozesua gaiztotuta dago aspalditik. Apirilaren 9an egin zen lehen itzuliaren aurretik, hautagaiek eta herritarrek bazekiten bermerik ez zegoe-la boz garbiak egiteko. Oposizioako hautagaiek, ordea, hor parte hartu zuten eta iruzur hori bermatu zuten, eta sendotu. Onartezina da Toledok

AP

Tupac Amaruren erresistentzia

MRTA Tupac Amaru Mugimendu Iraultzaile 1980an sortu zen «Peruko herriaren askatasunaren alde borrokatzeko», Isaac Velazco MRTAko ordezkariak adierazi duenez. Baina urte batzuk geroago egin zen entzutetsua mundu zabalean: Japoniaren Limako enbaxadara sartu zen komando bat 1996ko abenduan, eta barruan ziren ehunka lagun atxiki zituen.

Erakundeko presoak baldintzak hobetzeko ekintza zen hura. Baina amaiera odoltsua eman zion Alberto Fujimori presidenteari 1997ko apirilean. Segurtasun indarrak bortizki sartu ziren enbaxadara, eta komandoko 14 kideak hil zituzten. Bahi-tuetako bat eta bi militar ere hil ziren.

orain esandakoa. Perun bozetan beti egon da iruzurra. 1995eko hauteskundeetan ere iruzurra egin zen, eta OEA Amerikako Estatuak Erakundeak bermatu zituen. ■ Orduan, zergatik aurkeztu zen Toledo bozen lehen itzulira? Irabaziko zuela uste zuen?

Bazekien ez zuela irabaziko. Lehen itzulian lortu zuen emaitzak ezustea sortu zuen, uste baino babes handiagoa jaso zuelako. Baina senezko erreakzioa izan zuen herriak. Orain urte batzuk Latinoamerikako gizarte politizatu aurrerakoiena zen Perukoak. 90eko bozetan baztertu zuen

Errepresio bortitza jasan du mugimenduen harrezkero. Gaur egun, erakundeen basea indartzeko lanean ari da buruzagitza, baita mugimenduko presoak bizi baldintzak hobetzeko ahaleginean ere.

Hiru preso daude gose greban maiatzaren 1etik: Victor Polay Campos, Peter Cardenas eta Miguel Rincon Rincon. Espetxeko baldintzak aldatzea exijitzen dutela azpimarratu du Velazcok. «Bizirik ehortzita daude kartzelan 1992az geroztik. Zortzi metrora daude lurrazpian. Metro eta laro-gei zentrimetro ditu zabaleran ziegak, eta bi metro luzeran. Egunko 23 ordu egiten dituzte han. Senide hurbilek soilik bisita ditzakete hilean behin eta ordu erdiz».

neoliberalismoa herriak. Eskuin muturreko hautagai Mario Vargas Llosak neoliberalismo zorrotza proposatu zuen gizarteko eta ekonomia-ko arazoak konpontzeko. Fujimorik uko egin zion neoliberalismoari, eta horregatik irabazi zituen hauteskundeak. Baina zer gertatu da?

Fujimorik neoliberalismoa aplikatu duela. Gaur egun, neoliberalismoaren eta estatu terrorismoaren ordezkaria da lehendakaria, eta horregatik, diktaduraren aurkako botoa izan da Toledorena.

■ Nazioarteko gainbegiraleek ez dute zainduko bigarren itzulia, bozketak garbiak bermatu ezin direlako. Lehen itzuliaren ondoren, ordea, ez zuten ezer esan.

Egia zera da, neoliberalismoak porrot egin duela eta herriaren dinamika gora doala. Antolatze modu berriak sortzen ari da herria, alternatiba bat bilatzeko. Herritik aterako da erantzun berria. Hego Amerikako zenbait herrialdetan gertatu da jada. Ekuadorren adibidez. Gobernua neoliberalismoa aplikatzen saiatu zen, eta herriak behera bota zuen. Baina, hala ere, neoliberalismoak segitzen du indarrean.

■ Ahotsak altxatu dira bozak atzeratzeko eskatuz. Hori da irtenbidea?

Inola ere ez. Demokrazia ez du neurtzen hauteskunde prozesu batek, herritarrek beraiei dagozkien gaietan parte hartzeak baizik. Eta hori ez da existitzen ez Hego Amerikan ez Europan. Klase politikoak erabakitzen du gehiengoaren izenean, herria aintzat hartu gabe. Hori da neoliberalismoaren modeloa. Bozak ekainaren 18ra atzeratzeko eskatu du Toledok, baina horrek ez du ezer konponduko. Gobernuak 10 urtetan, horietako 8 diktaduran, egin ez duena ez da zuzenduko hiru astetan.

■ Herriak ze jarrera du krisiaren aurrean?

Estatu terrorismoak geldiarazi du herria. Neoliberalismoaren ondorioz, herritarren %80 langabezian daude. 1990era arte bi milioi afiliatu zituzten sindikatuak, gaur egun 300.000 eskas. Hor zerikusia izan du, baita ere, neoliberalismoaren aurka borrokatu diren sindikatuak buruzagi asko kartzelaratu, torturatu eta hil egin dituztela. Buru sindikalik gabe, antolaketa galdu du herriak. Baina orain berriro indartzen ari da diktaduraren eta neoliberalismoaren aurkako borroka.

Agurtzane Ormaetxea
DONOSTIA